

İNTERNET HABERCİLİĞİNDE YAZIM TEKNİĞİ YAKLAŞIMLARI

Halil İbrahim GÜRCAN*

Abstract

Internet is becoming more important communication medium then every past day. In the internet, news web sites are very useful for internet users and for that, news sites must be published news by legaly and organizationaly according to news rules and ethics. Online news publishing has own writing rules that have derived from printed media and television news styles. Online news styles that are inverted pyramid, T model, online pyramid, pile-on, linear and non-linear, story-telling and hourglass techniques are explained and distinguished and discussed in this article. And also, in this, news writing approaches, the importance of online news and online writing rules are discussed.

.....

* Doç.Dr., Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi, Basın ve Yayın Bölümü.

Giriş

İletişim, modern insan yaşamının en önemli ve vazgeçilmez bir olgusu olarak hergeçen gün önemini daha da fazla hissettirmektedir. İnsanlık tarihinde yüzbinlerce yıllık bir süreci kapsayan sözlü iletişimin ardından yazıya dayalı iletişim ve 1450'de oynar harflerle basımın geliştirilmesi, sözlü iletişim yanında yazılı iletişimin basılı iletişim haline dönüşmesinde önemli bir başlangıç olmuştur. İnternet ile iletişimdeki değişim daha farklı biçimde ve çok daha hızlı bir süreçte gerçekleşmeye başlamıştır. İnternetin insan hayatına getirdiği değişim, matbaanın icadından sonra yaşanan devrimle hemen hemen eşdeğer düzeydedir.

İnternet ve diğer online enformasyon kaynaklarının gazeteciler için önemli bir araç olmaya başlamasının basit bir nedeni vardır: Bu, gazetecilere işlerini daha kolay ve daha rahat yapabilmelerine yardımcı olmaktadır. Gazeteciler, haberle ilgili bilgi ve belgelere daha önceden zorluklarla ulaşabilirken, internetin sağladığı avantajlarla günümüzde çabukça ve fazla uğraşmadan, masasından kalkmadan ulaşabilmektedir.¹

İnternette (World Wide Web ortamında) haber yayıncılığı Ocak 1993'te Wired Magazine ile başlamıştır. 1994 yılı sonunda internet üzerinden haber yayıncılığı yapan gazetelerin sayısı 78, 1995'te 855, 1996'da 1920, 1997'de 3622 olmuştur. Avrupa'daki gazeteler içinde sanal ortamda Kasım 1994'de yayımlanmaya başlayan ilk gazete British Daily Telegraph olmuştur.² Türkiye'de sanal ortama uyarlanan ilk yayınlar; Aktüel dergisi (Temmuz 1995),

1 Randy Reddick, Elliot King, *The Online Journalist*, (Fort Werth: Harcourt Brace College Pub., 1997), s. 12.

2 Mark Deuze, "Journalism and the Net: Thinking about Global Standards", <http://home.pscw.uva.nl/deuze/publ5.htm>, Mart 1999.

daha sonra Leman dergisi (Ekim 1995) ve Zaman gazetesi (2 Aralık 1995) olmuştur.³

Yeni bir iletişim aracı olan internet, 1993'den bu yana, yıldan yıla artan düzeyde daha da profesyonel olmaya, mevcut bilgi kaynakları hızla internet ortamına aktarılmaya ve çok geniş bir kitlenin kullanımına sunulmaya başlamıştır. Günümüzde internette, 1 milyarı aşkın dokümanın⁴ kullanıcıların hizmetinde olduğu tahmin edilmektedir.

Online haberleri takip edenlerin sayısı Temmuz 2000 ile Temmuz 2001 arasında yüzde 14.7 oranında artış göstermiştir. Jupiter Media Matrix'in araştırmasına göre bu büyümeden en çok payı ulusal ve uluslararası yayın yapan büyük kuruluşlar almakta iken, yerel ve dar kapsamlı yayın yapan haber siteleri ise küçülmektedir.⁵

İnternet haberlerine kullanıcılar, genellikle ücretsiz olarak, günün 24 saatinde ve dünyanın herhangi bir yerinden erişilebilmekte ve web sayfalarının sürekli güncellenebilmesi olanağıyla da günümüz insanına, olayları ve gelişmeleri sıcağı sıcağına öğrenebilme imkanı vermektedir.⁶

Basılı gazetelerin online versiyonları ile sanal ortamda yayımlanan haber sitelerindeki haberlerin sunumunda, geleneksel medyadaki haber yazım ve sunumunda biraz daha farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Bu makalede, internetle ortaya çıkan

3 Halil İbrahim Gürcan, **Sanal Gazetecilik**, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi Yayını No: 31, 1999), s. 45.

4 <http://www.mam.net.tr/anasayfa.html>, 7.5.2001.

5 www.ntvmsnbc.com/news/102894.asp?cp1=1.

6 Halil İbrahim Gürcan, Çiğdem Batu, "İnternet Haberciliğinde Sanal Yazı İşleri ve Gazetecilikte Değişen Roller", <http://www.inet-tr.org.tr/inetconf7/eposter/gurcan-batu.html>, 16.11.2001

sanal (online) habercilikteki haber yazımı ve sunumuna ilişkin çeşitli yaklaşımlar tartışılacaktır.

1-Haber Yazımının Özellikleri

Haber, kitleyi ilgilendiren olaylara ilişkin olarak gazeteci/haberci olarak tanımlanan kişilerin, güvenilir kaynaklardan yeterli bilgi ve belgeleri topladıktan sonra kaleme aldığı olay öyküsüdür. Bu özelliğiyle haberin, hedef kitlenin geneli tarafından anlaşılır bir nitelikte, açık ifadelerle, tarafsız olarak ve olayın muhataplarına eşit oranda söz hakkı verecek biçimde aktarılması, haberciliğin en önemli etik değerlerini oluşturmaktadır.

Haberin tanımı ve işlevi kitle iletişim araçlarının tümünde aynı özellikleri gösterir. Haber kitle iletişim aracının özelliğinden bağımsız bir kavramdır. Farklı biçimlerde formatlanması ve farklı iletişim araçları yoluyla iletilmesi haberin sahip olması gereken standartları değiştirmez. Bu standartlar uluslararası çerçevede kabul görmüş normlardır. Bu standartlardan bazılarını haberin doğru olması, yansız olması (haberle ilgili karşıt görüşlere de yer verilmesi), geniş kitleleri ilgilendirmesi olarak verebiliriz.

Dube'e göre, internette yer alan haberler, gazete ve televizyonlarda yer alan haberlerin bir kısmını gibi olmalıdır. Gazetelerdeki haberlerden daha kısa ve vurgulu, televizyon haberlerinden daha ayrıntılı olmalıdır.⁷

Nancy DuVergne Smith ise, online haber yazımı için televizyon haber yazımından yola çıkarak önerilerde bulunmaktadır.⁸ Bunlar; online haber öz olmalı, paragraflar 2-5

⁷ www.poynter.org/dj/112700.htm, 3.11.2001.

⁸ <http://www.members.aol.com/NancyDS/webwrite.html>, 10.11.2001.

cümle arasında olmalı, düzgün cümle kalıbı kullanılmalı, her cümlede bir fikir olmalı, açık ve anlaşılır şekilde ve bilinen sözcükler kullanılmalı, yüklem kuvvetli olmalı, mantıklı bağlantılar kullanılmalıdır.

Online haberler özellikleri bağlamında;

-Haber yazımına yeni bir biçim gelmiştir. Hipermetin özelliğiyle, haberle ilgili tüm dokümanlara bağlantılar verilebilmektedir.

-Haberle ilişkili geleneksel araçlardaki zaman ve sütun sınırlılıkları ortadan kalkmıştır.

-Yazı, fotoğraf, grafik, ses, görüntü ve animasyon olarak multimedya özellikleri, haberin içinde birlikte sunulabilmektedir.

İyi bir haberde herşeyden önce, basit açıklayıcı tunceler kullanılır ve her tuncede bir düşünce ortaya konulur. Uzun yan tuncelerden ve edilgen yazılardan kaçınılır. İfade edilen her düşünce mantıksal olarak bir sonrakine akar. Online yazı bu genel kavramları kullanarak yazımın anlaşılmasını kolay kılar ve okurun dikkatini daha iyi yakalar.

Yazıyı web'deki diğer kalabalık içerikten ayırmaya yardım edecek özel bir düşünce ile kaleme almakta yarar vardır. Neşeli bir tarz ya da tavırla yazmak (başlık dışında) ve sohbet tarzı özellikle web'de kullanıcıya daha rahat okuma olanağı sunabilmektedir. Online kullanıcılar, geleneksel olmayan yazım tarzlarını daha çabuk kabullenirler.

Bununla birlikte, geleneksel yazım kuralları online yazıma da uygulanır. Ne yazık ki, yazının kalitesi online haber sitelerinin çoğunda değişkendir. Hikayeler; edilgen yüklemelerden, sürgit

tümcelerden, karışık eğretileme ve klişe ifadelerden dolayı değer kaybeder. Bu, koşar adım haber toplamanın, haberler arasındaki kısa geçişin ve deneyimsizliğin bir sonucudur. Okurlar baştan savma bir yazıyı farkederek ve affetmezler; haberi okumayı keser ve bir daha geri dönmezler. Basılı gazete okurlarından farklı olarak online okurların haber okumak için çok fazla seçenekleri vardır. 9

T Modeli

Bu modelde olayın amacı (T'nin yatay çizgisi), olayı özetler ve genelde 'neden' olduğunu açıklar. Birisinin haberi baştan-sona okumasını sağlamak için, olayın sonucunu en sonda vermeye gerek yoktur. Bu gerekleyle habere ilişkin 2-3 cümleyle anlatılacak özet ile olayın sonucu, T modelinin üst çizgisini oluşturmaktadır.

Olayın nasıl ve neden olduğunu anlatan haberin detay kısmı, T'nin dikey çizgisini oluşturmaktadır. Yazar, olayı öyküsel biçimde anlatacağı herhangi bir yazım biçiminde yazabilir; bir anekdot verir ve olayı aşırıya kaçmamak üzere tüm detayları ile anlatır. T'nin dikey çizgisini yazarken muhabir, "blok yığını" biçiminde yazabileceğı gibi burada ters piramitle haber yazımını da kullanabilir. Muhabir, burada haberi kısaca özetleyebilir ya da belirli anekdotlar verebilir ve hikayenin geri kalanını yazar. 10

Ters piramit modeli

Ters piramit yöntemi, 1850'lerde gazetecilerin telgrafla haber geçmek için geliştirdikleri bir tekniktir. O yıllarda telgraf hatlarındaki kesilmeler ve sorunlar nedeniyle gazeteciler haberin en önemli unsurları ilk defada geçmek istemelerinden dolayı bu yöntemi kullanmaya başlamışlardır ve bu yöntem gazetecilikte,

9 Jonathan Dube, www.poynter.org/dj/122000.html, 7.03.2001.
10 Jonathan Dube, www.poynter.org/dj/112700.html, 8.03.2001.

temel haber yazım tekniklerinden en önemlisi olarak önemini korumuştur. ¹¹

Ters piramit yönteminde haberi oluşturan cümlelerin 20-28 sözcükten oluşması önerilir. Bu teknikte haber iki kısımdan oluşur: (1) Giriş paragrafı, olayın ne olduğu ve sonucu özetlenmiş olarak verilir. 5N-1K'yı oluşturan "Ne", "Ne zaman", "Nerede" ve "Kim" sorularının yanıtları girişte verilir. (2) Haberin gövdesi. Burada, olayın "Neden" ve "Niçin" olduğu, kronolojik bir sırada açıklanır. ¹² Web'deki haberlerde ters piramit en yoğun kullanılan modeldir. Nielsen'in belirttiği çeşitli araştırmalara ¹³ göre web sayfalarındaki uzun yazılar nedeniyle oluşan ekran kaydırma işleminden internet kullanıcıları hiç hoşlanmamaktadır ve bu nedenle birçok okur, haberleri okumadan sayfadan uzaklaşabilmektedir. Bu gerekçeyle haberlerin, ters piramit olarak, diğer deyişle en önemli unsurları ve sonucu içeren bir-iki cümleden oluşan bir girişten sonra haberin detayının verilmesi, web ortamındaki yazılarda özellikle uygulanması gereken bir yazım kuralı olarak gösterilmektedir.

Bunun nedeni ise, internet kullanıcılarının yüzde 79'unun web sayfalarını kelime-kelime okumak yerine göz attığı ve yalnızca yüzde 16 kullanıcının kelime-kelime yazıları okuduğu gerçeğidir. Burada bilgisayar ekranından okumanın basılı materyale göre yüzde 25 oranında daha zor olması da önemlidir ve bu nedenle web'deki yazı içeriklerinin basılı materyallere oranla yüzde 50 oranında az olması önerilmektedir. ¹⁴

¹¹ "The Inverted Pyramid",

<http://www.activedayton.com/ddn/nie/journalism/inverted1.html>, 15.11.2001.

¹² "The Inverted Pyramid",

<http://www.rcameron.com/journalism/20/lectures/pyramid.html>, 15.11.2001.

¹³ <http://www.zdnet.com/devhead/alertbox/9606.html>, 15.11.2001

¹⁴ "Web Facts", <http://www.sun.com/980713/webwriting/wftw9.html>, 15.11.2001.

Online piramit

Stephen Kimber, online haber yayımı için online piramit görüşünü getirmektedir.¹⁵ Kimber, web sitesinin ilk ekranına, eşdeyişle üst katmana başlık ve haberi özetleyen, önemli noktaları içeren bir paragraf yerleştirmekte ve buraya da bağlantı vererek haberin detayı için ayrı bir veya birkaç katmana geçiş vermektedir. İzleyen katmanlar, haberin detayını ve arkaplan enformasyonu sunmaktadır.

Online piramit, ters piramit tarzına benzetmekle birlikte, burada birden fazla katman, eşdeyişle web sayfası kullanılmakta ve her bağlantılı katmanın aynı muhabir tarafından yazılmasına gerek bulunmamakta ve ayrıca, haber içeriğine ilişkin başka haber sitelerdeki sayfalara da linkle bağlanılabilmektedir. Online piramiti oluşturan katmanlar şunları içerebilmektedir:

- 1-Fotoğraflar ve haberdeki ana rollerde bulunan kişilere ilişkin biyografiler
- 2-Olayın gelişme sürecine ve aşamalarına ilişkin bilgiler
- 3-Görüşme metinleri
- 4-Haberle ilgili kurumların ve örgütlerin web sitelerine linkler
- 5-Habere ilişkin ses ve görüntü dosyaları
- 6-Orijinal dokümanlara, rapor ve basın bültenlerine linkler.

Bu belirtilen katmanlar her haber için olmamakla birlikte, muhabirin araştırmaları, yaratıcılığı ve editöryel değerlendirmeye hazırlanan önemli araştırma haberleri ile geniş haber dosyaları için geçerlidir.

¹⁵ "If ain't bdoke,don't fix ia: style rules to keep",
www.carleton.ca/jmc/cujo/showcase/boldly/stkeep.htm, 13.11.2001.

Uygun şekilde yapılandırılmış, etkin haber piramitleri, haber üstünde gezinme seçenekleri ile olayın detayına inme olanağı vermektedir. Bu yöntem, gezindiği sayfalarda yazının yalnızca ana fikrini görmek isteyen insanlara da hitap ettiğinden, okur, haberlere rahatlıkla göz atabilmekte ve ilgisini çeken haberin tüm detaylarına, katmanlara tıklayarak ulaşabilmektedir.

Doğrusal haber yazımı

Geleneksel haber yazımı doğrusaldır (linear). Özellikle gazete ve dergi haberlerinde, olay birbirini izleyen bir gelişme içinde, doğrusal bir düzlemde, pekçoğu da aynı sayfada biten, diğer deyişle devam için ayrı bir sayfaya geçmeyen bir nitelikte sunulmaktadır.¹⁶

Doğrusal olmayan haber yazımı

Online haberler, doğrusal olmayan (non-linear), diğer deyişle haber öyküsündeki unsurları bir sıra içinde vermek yerine, internetin hipermetin özelliğinin sunduğu olanaklarla haberi, ara başlıklarla çeşitli parçalara ayırıp farklı web sayfalarında vermek ve ayrıca, habere ilişkin detaylı bilgilerin bulunacağı çeşitli kaynaklara erişim sağlayacak bağlantılar vermek, bu özelliğın ana temasını oluşturmaktadır.¹⁷ Doğrusal olmayan sunum yöntemi, online haber sunumlarının hepsinde kullanılan temel bir teknik olarak göze çarpmaktadır. Örneğın; cumhurbaşkanının konuşmasından bir haber yapmak yerine, internette cumhurbaşkanının konuşma metni verilebilir. Haber giriş cümlesiyle birlikte verildikten sonra konuşma metni ayrı bir web sayfasına bağlantılı olarak konularak, merak

16 Mark Deuze, "Journalism and the Net: Thinking about Global Standards", <http://home.pscw.uva.nl/deuze/publ5.htm>, 15.03.1999.

17 Carole Rich, "Newsriting for the Web", <http://members.aol.com/crich13/poynter4.html>, 15.11.2001.

eden kullanıcıların konuşmanın tam metnine erişimi sağlanabilir.¹⁸ Böylece bir metinle ilgili olarak muhabir ya da editörün belirli noktaları seçip habere yerleştirip, konuşmadaki birçok unsura haberde yer vermeme sıkıntısı ortadan kalkacaktır.

Doğrusal olmayan haber yazımında temel unsur, okurun bir haberi anlamak için baştan-sona kadar okuma durumunda olmamasıdır. Öz olarak bu yöntemde olay, birbirinden bağımsız başlıklara ayrılır. Bütün başlıkları içinde bulunduran bir küçük dizin ya da haberin kapsadığı bu unsurların başlıklarını içeren bağlantı cümlelerine ana sayfa veya bölüm sayfalarında yer verilir. İnternet kullanıcısı, yazıyı baştan sona okumak yerine yalnızca ilgi duyduğu kısmını tıklayarak açılan yeni pencerede okuyabilmekte, diğer kısımları okumak zorunda kalmamaktadır. Doğrusal olmayan yöntemle hazırlanan yazıyı okumak için, okurun adım adım ilerlemesi, eşdeyişle sayfaları tek tek açarak her kısmı ayrı ayrı okuması, okuduğu sayfanın altında yer alan “sonraki sayfa” linkine tıklayarak yazının bir sonraki kısmına geçmesi gerekmektedir.¹⁹

Doğrusal olmayan haber tekniğinde editör ya da muhabir, haberi tematik ve kronolojik açılardan ve okura haberi incelemek için farklı seçenekler sunabilen bir açıdan parçalara ayırabilir. İnternet için haber yazmanın en can alıcı noktası, birden fazla unsuru doğru ve akıcı bir şekilde sayfaya yerleştirmektir.²⁰

Doğrusal olmayan yazım yöntemi, internet haberciliği için kesin bir kural olmayıp, uzun ve detaylı haberlerde, okurun beklentilerini karşılamak ve zamanını iyi değerlendirmesine

18 Nora Paul, “Content:A Re-Visioning”,

www.poynter.org/research/nm/nm_revision.htm, 18.9.2001.

19 <http://www.carleton.ca/jmc/cujo/showcase/boldly/stabout.htm>, 13 Kasım 2001.

20 James Pinnick, **Online News Writing**, <http://pubweb.nwu.edu/~jap379/indstudy/writing.htm>, 1999.

yardımcı olmak bağlamında kullanılabilir bir sunum yöntemi olarak önem taşımaktadır. Bu bir haber yazım tekniğinden çok, haberin yayım tasarımına yönelik bir sunum tekniği olarak kendini göstermektedir.

Nielsen, haberin detaylarının ayrı sayfalarda verilmesi halinde, her sayfada ara başlıklarla desteklenerek verilen haberlerde de ters piramit kullanılmasının yararlı olacağını belirtmektedir.²¹ Buna göre, doğrusal olmayan haberlerde, ayrı sayfalarda işlenen haberin her parçasında ayrı olarak ters piramit tekniği kullanılmalıdır. Bu görünümüyle haber, bir dizi ters piramitle yazılmış haber görünümünde olmaktadır.

Kümelem tekniği

İnternet haberciliğinde kullanılan bir diğer teknik de kümelem (pile-on) tekniğidir. Bu teknik de bir sunum tekniği olarak göze çarpmaktadır. Online habercilikte en fazla problem son dakika haberlerinde yaşanır. Haber sitelerinin birçoğu, son gelişmeleri genellikle anasayfanın en üstünde belirtir. Her gelişme en üstte verildiğinden, bir önceki haber en son gelenin altında kümelenir ve her gelen sıcak haberle birlikte devam eder. Bu gazetecinin en önemli bilgiyi zaman kaybetmeden çabucak vermesine ve olayı istediği yöntemle yazmaktaki özgürlüğüne olanak sağlamaktadır.²² Ancak bu yöntemle son gelen haber en üste yerleştirildiği için, haber önemine göre bir sınıflama yapılmamakta, haberin önemi değil "sıcak" olması, sayfanın başına yerleştirilmesi için yeterli olmakta, diğer haberler bunun altında kümelenecek verilmektedir.

²¹ www.poynter.org/centerpiece/062100.htm, 17.01.2001.

²² Jonathan Dube, www.poynter.org/dj/122000.html, 7.3.2001.

Anlatım tekniği

Ters piramit tekniğine bir alternatif olan öyküsel anlatım (narration) tekniğinde, olayın geçtiği yer ve şartlar geniş olarak anlatılmakta, çeşitli anekdotlar ve diyaloglara yer verilmektedir. Bu teknikte insanlar, yazı içinde önemli ölçüde göze çarpmakta ve hepsi de bir eylem içinde gösterilmektedir. Öykünün girişi, gelişmesi ve sonucu vardır ve olay gelişim sırasıyla anlatılır. Konuşmalar gerçek sözcüklerle (anlatım yüklemeleri dışında) verilir. Olaydaki insanların eylemleri ve sözleri, haberin anlatımında önem taşımaktadır.²³

Kum saati tekniği

Kum saati (hourglass) tekniği, ters piramit ve anlatım tekniklerinin en iyi unsurlarının birleşiminden oluşmaktadır. Bu teknikte haber üç bölümden oluşmaktadır; (1) haber özetle anlatılır, (2) özeti ardından haberin detaylarına için birkaç cümlelik hızlı bir geçiş yapılır, (3) öyküsel anlatımla olay bir sıra içinde (başta verilen özet) detaylı olarak anlatılır. Bu teknik; polisiye olaylar, adliye haberleri ve diğer kronolojik olay anlatımlarında kullanılabilir.²⁴

2. Web'de Sunum

Web kullanıcıları genel olarak kısa, kolay göz gezdirilebilen ve promosyon unsurlarından arınmış objektif yazım ve yazı okuma stillerini tercih etmektedir.²⁵ Bir web sitesinin kısa metin

²³ "Writing Story Structure", <http://www.courses.vcu.edu/ENG-jeh/BeginningReporting/Writing/storystructure.htm>, 15.11.2001

²⁴ "Writing Story Structure", <http://www.courses.vcu.edu/ENG-jeh/BeginningReporting/Writing/storystructure.htm>.

²⁵ "Applying Writing Guidelines to Web Pages", <http://www.useit.com/papers/webwriting/rewriting.html>, 2000.

içermesinin yüzde 58, kolay göz gezdirilebilen metin olarak yazılması durumunda yüzde 47 ve promosyon unsuru yerine objektif bir biçim içermesi durumunda da yüzde 27 oranında internet kullanıcılarına kolaylık sağladığı; bu üç kolaylığın birlikte ele alınması durumunda da yüzde 124 oranında bir kullanışlılık sunmaktadır.²⁶ Buna bağlı olarak internet kullanıcılarının;

- Uzun yazı okumaktan hoşlanmadıkları, bunun yerine göz gezdirilebilir yazıları,
- Uzun cümleler yerine, kısa ve birkaç sözcükle özetlenen yazıları (başlıkları),
- Yazının ana temasını aktaran yazıları,
- Pazarlama ve promosyona dayanan yazılar yerine gerçek enformasyonu sorunsuz alabileceği sayfaları,
- Ekranı çok sayıda kaydırmak yerine, iki-üç defa kaydırarak okuyabileceği yazıları tercih ettiği görülmektedir.²⁷

Bu bağlamda bir internet sitesinde yeniden yazılmış (rewritten) web sayfalarının 8 sayfadan oluşması, her sayfada ortalama 346 sözcük bulunması, sitedeki toplam sözcük sayısının 2425 olması önerilmektedir. Bu da her sayfasında 2232 sözcük bulunan orijinal metnin web sayfasına dönüşmesinde ortalama 346 sözcüğe kadar kısaltılmasını gerektirmektedir. Özgün bir metnin web ortamına aktarımında yüzde 54 oranında bir kısaltma yapmak yararlı olacaktır.²⁸ Haber yazımında **bir nefese bir fikir; bir fikre bir cümle** kuralı yaygın bir kullanımdır. Her zaman basit kelimeler

26 <http://www.useit.com/papers/webwriting/rewriting.html>

27 Halil İbrahim Gürcan, Haluk Birsen, "**Haberin İnternette Yeni Bir Görünümü: Portalarda Haber**", <http://inet-tr.org.tr/inetconf6/tammetin/gurcan-tam.doc>, 15.11.2001.

28 <http://www.useit.com/papers/webwriting/rewriting.html>

tercih edilmeli, kullanılan kelimenin daha basitinin olabileceği unutulmamalıdır.²⁹

Haber yazımında yukarıda değinildiği gibi, genel olarak kullanılan ters piramit kuralı, web için de tercih edilen bir yazım tekniğidir. Web sitelerinde okuyucu, sadece başlığı veya başlıkla beraber kısa bir paragrafı görür. Buraya tıkladığında haberin detayının bulunduğu metin sayfası ulaşılır. Diğer deyişle, etkin, kısa ve öz olarak haber yazılmalı, başka sayfada detaylar verilmelidir. Ters piramit tekniğinde, en önemli bilgi ya da sonuç ilk önce verilir, daha sonra bu sonuca götüren nedenler, olayın gelişim süreci ve arkaplan detaylarla haber genişletilir.

İnternet kullanıcısı, haberin çevrimiyle ilgilenmez, sonuca bakar. İsteddiği bilgiye en kısa yoldan ulaşmak ister, eğer bu sağlanmazsa başka sitelere yönelir. Bu nedenle internette çabukluk herşey demektir. Gazeteci, eline geçen haberi anında değerlendirmek zorundadır. Okur, yalnızca ne olduğunu değil, nasıl ve neden olduğunu da bilmek isteyebilir; bu bağlamda haber bu mantıksal ölçüde göre yazılıp değerlendirilmelidir.

Haber yazımında, anlatılmak istenen şey iyi planlanmalı, içerik saklanmamalıdır. Online kullanıcı, bir şeyi anlamak için zaman kaybetmek istemez. Online habercilikte önemli olan okuyucuya hızlı olarak ne anlatılmak istendiği ve niçin okumaya devam etmeleri gerektiği açık olarak aktarılmalıdır. Ekrandan okumanın zorluğu nedeniyle eğer okurun habere ilgisi çekilemezse, habere devam etmesi için bağlantıyı tıklaması düşünülemez.

29 Cynthia Freyer, "News Writing: An Introduction To Basics", <http://www.cfnaonline.com/articles/newsrel.html>, 15.11.2001

Haber sitelerinin birçoğunda en son gelen haber sayfanın en üstüne yerleştirilmektedir. Haberlerin ve sayfanın güncellemesi yapılırken dikkat edilmesi gereken noktalardan biri de çok az okuyucunun aynı günde aynı siteyi birden fazla ziyaret etmesidir. Bu nedenle haberin geliş sırasından çok, önem derecesine göre sayfaya yerleştirilmesi gereklidir.³⁰

Online haber yazımı ile gazete yazımı arasındaki temel farklar şunlardır:³¹

1. Online ortamda daha fazla enformasyon sunulabilir, okurlar bu geniş enformasyon yelpazesinden istediklerine birkaç "tık"la ulaşabilir ve bunlara göz atabilir.
2. Farklı bölümler arasında bir uyum, birbirini tutan yanlar olmalıdır. Bu haber yazım stili yanında tasarım açısından da olabilir.
3. Online haberlerin, gelişmelerin özelliğine göre illa tamamlanmış olması gerekmemektedir. Gelişmeleri devam eden haberlere ilişkin de parça parça olayın gelişim çizgisi gösterilebilir.
4. Online haberler de gazete haberleri gibi çok uzun ve gereksiz ayrıntılarla boğulmuş olarak yazılmamalıdır. Çok uzun haberler, okurun ekranı çok kaydıracağından ya da çok sayıda bağlantılı sayfaya geçeceğiinden haberden uzaklaştırabilmektedir. Bunun için olayı, abartıya kaçmayacak şekilde ve yeteri kadar uzunlukta vermek gereklidir.

³⁰ www.jondube.com/library/tips, 19.3.2001

³¹ www.courses.dsu.edu/engl201h/Assign2000/major_differences_between_online.htm, Temmuz 2001.

Nancy DuVergne Smith, online okurların turist gibi sürekli gezdiklerini ve sayfalar arasında gezinirken karşılaştıkları engellerden hoşlanmadıklarını belirtmektedir. Smith'e göre, "Web'in yapısı gereği uluslararası çapta oluşundan dolayı, sanal haber yazımında başarılı olmak için açık, özlü yazmanın ve mesajı belirgin bir şekilde vermenin önemi başta gelmektedir. Web'in pekçok fırsatları olduğu gibi sınırlılıkları da vardır. Bir sitenin verimliliğini artırmak için sözcükler iyi seçilmelidir. Web okuyucuları her ne kadar entelektüel yapılarına ve sitenin verimliliğine bağlı olarak değişiklik gösterse de, genelde mesajları anlamak için çok az zaman harcamaktadır."³²

Jonathan Dube ise web içeriği oluşturmada önceliği hedef kitlenin iyi bilinmesine vermektedir. Dube göre, haberi web okuyucularının beynindeki gereksinimleri ve alışkanlıkları doğrultusunda yazmak ve düzenlemek gerekmektedir. Web'in kullanılabilirliği hakkında yapılan çalışmalar, okuyucuların sayfayı tam olarak okuyup anlamaktan çok, siteler arası geçiş yapma eğiliminde olduklarını göstermiştir. Ayrıca web okuyucuları, gazete okuyucularından ve televizyon izleyicilerinden çok daha fazla aktif olma eğilimindedir. Kendisine sunulanla yetinmezler ve sürekli bir bilgi avı yaparlar. Bu noktada, yazılacak haberlerin potansiyel olarak küresel bir erişime açık olacağıdır. Dolayısıyla, oluşturulacak sitenin, yerel, ulusal ve uluslararası okuyucular tarafından anlaşılabilir bir şekilde yazılması önem taşımaktadır. Web'de içerik, sürekli göz önünde bulundurulması gereken önemli bir noktadır. Orijinal, ilgi çekici ve değerli bir içerik; iyi bir yazım, ilgi çekici

³² Nancy DuVergne Smith, www.members.aol.com/NancyDS/webwrite.html, 15.3. 2001.

öyküleme, güçlü gözlem ve çok yönlü analizin hem sonucu hem de nedenidir. ³³

Bilginin internette bant genişliği ve web sunucusunun alan kapasitesi dışında sınırsız olmasına karşın, haberleri gereksiz yere ve anlamsız biçimde uzun vermemelidir. Gazeteci, zaman ve yeri sınırlamayı, önemli şeyleri sınırlı sayıda kelimelerle nasıl ifade edebileceğini çok iyi bilmelidir. Bu hangi iletişim aracında olursa olsun, yayın yaşamını sürdürürebilmek için gereklidir. Bu sınırlılık sanal dünyada görünmez hale gelir, habere birşeyler daha kolayca eklenebilir gibi düşünülür. Ancak birşeyler ilave edildikçe, web sunucu bilgisayara biraz daha yük bindikçe, internet kullanıcısının bu sunucudan sayfa çekebilme işi zorlaşacak ve kullanıcının sıkılmasına neden olacaktır. ³⁴

Sanal ortam için haber yazmada diğer önemli bir nokta, bir haberi yazmaya ve yayımlamaya başlamadan önce, haberi anlatmanın en iyi yolunun neler olduğuna karar verilmesidir. Sesli, görüntülü, grafik destekli, gerekli tüm detayları içeren metinle, haberle ilişkili başka sitelere bağlantılı olarak **birleşik yapıda** bir haber yazımı ve sunumundan hangi seçeneklerin uygun olduğuna karar vermek önem taşımaktadır. Klasik yöntemlere göre, bir haberi yalnızca anlatmak, daha sonra onun hakkında düşünceler yazmak yerine, web’de yazarken, haber prodüksiyon sürecine kılavuzluk yapabilecek bir plan yapılması uygun olacaktır. ³⁵

Web sayfalarındaki metinler, özellikle iki ya da üç sütuna (tablo açılarak) ayrılabilir. Ancak sütunlu metin, okumada,

³³ Jonathan Dube, www.poynter.org/dj/122000.html,
www.jondube.com/library/tips, 10.3.2001

³⁴ Janyce McGregor, www.carleton.ca/jmc/cujo/showcase/boldly/index.html,
12.3.2001.

³⁵ Dube, agy .

bir sütunu okuyup ekranı kaydırarak diğer sütunu okumak gibi bir zorluğu beraberinde getirmekte, bu ise okuyucuyu okumaktan uzaklaştırmaktadır. Bu nedenle sanal gazete sayfalarında, haberler birbiri peşi sıra akmakta (sınırlı sayıda haber [3-5] olması koşuluyla); böylelikle okur bir haberi okuyup diğer habere ekranı kaydırarak kolaylıkla geçebilmektedir. Bu sayfalardaki fotoğraflar haberin hemen yanında ya da habere gömülmüş olarak bulunmakta, böylece sayfada bir denge oluşturulabilmektedir." 36

Geniş metin blokları ekranda okumayı güçleştirir ve okurların sayfadan kaçması olasıdır. Bu nedenle haber yazılarını geniş veya çok dar satırlar olarak değil, normal bir bilgisayar ekranında (14 veya 15 inch) rahatlıkla okunabilecek şekilde, ekranın yarısı kadar olan satırlarla vermek uygun olacaktır.

Metinleri ve düşünceleri birbirinden ayırmak, dolayısıyla okurun metni daha rahat okumasını sağlamak için altbaşlık ve arabaşlık kullanmak gerekmektedir. Yazı enerjik ve hızlı okunur olmalıdır. Paragraflar ve tunceler kısa olmalı; paragraflar 2-3 cümleden, cümleler de 20-28 sözcükten oluşmalı; cümleler bir nefeste okunabilecek uzunlukta olmalıdır.

İnternet gazetesi 'ne tam bir basılı gazeteye benzemektedir ne de TV haber bültenine... Aslında hepsinden bir parça taşımaktadır (convergence -iç-içe geçme- özelliği). Bu melez özelliği nedeniyle internetin kendine özgü bir sunum tekniği ve yazım biçimi oluşmaya başlamıştır. İnternette haber yazımında

36 Halil İbrahim Gürcan, **Sanal Gazetecilik**, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1999), s. 109

klasik tekniklerin dışında göz önünde bulundurulması gereken iki unsur daha bulunmaktadır: Teknik özellikler ve okuyucu profili.³⁷

İnternet ortamında haber sunumunun görsel ve yazılı basınla karşılaştırıldığında anlık haber sunma, haberin yazının yanında fotoğrafla, hareketli video görüntüyle ve sesle verebilmesi, bir haberin detaylarına ilişkin başka kaynaklara kolayca yönlendirilebilmesi, konuyla ilgili başka sitelerde kolayca arama yapılabilmesi, haberdeki kişiyle ya da haberi yazan veya yayımlayan kişi/kurumla e-posta yoluyla kolayca iletişim kurulabilmesi, bir haberle ilgili detayları farklı coğrafyalardaki başka insanlarla kolayca paylaşabilmesi gibi çeşitli avantajları bulunmaktadır.

Bu avantajların yanında internet ortamındaki haber sunumunun olumsuz sayılabilecek özellikleri de vardır. Örneğin; hareketli haber görüntülerine ulaşmak televizyonda olduğu gibi çabuk ve nicel anlamda sınırsız olamamaktadır. Benzer şekilde kullanıcı, haber fotoğraflarını yazılı basında olduğu şekilde çok sayıda ve boyutlarda bulamamaktadır. Özellikle fotoğraf, video dosyalarının indirilmesinde, altyapı yetersizliklerinden kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır.

İnternette, haberlerin güncellenmesi sıklığına bağlı olarak, ertesi günün gazetelerini beklemek gibi bir zorunluluk geçerli değildir. Kullanıcı ayrıca, haberi istediği dilde ve istediği zamanda internet ortamında bulabilmekte, bu da televizyona ve yazılı basına karşı internete önemli bir avantaj sağlamaktadır. Haber sözkonusu olduğunda, internetin yapısı gereği kullanıcı, erişmek istediği haberleri seçme özgürlüğü gibi önemli bir avantaja sahip

³⁷ Halil İbrahim Gürcan, "İnternette Türk Haber Medyası Üzerine Bir Değerlendirme", 2. Ulusal İletişim Kongresi, İstanbul, Konrad Oteli, 23-25 Mayıs 2001.

olmaktadır. Okumak istediği haberin başlığına tıklamak kullanıcı için yeterlidir.³⁸

İnternet okuru, bir web sayfasında 3-4 tıkla, eşdeyişle 3-4 defa ekran kaydirmayla, birinci derecedeki manşet haberinden ikinci ve üçüncü değerdeki habere ulaşabilmelidir. Bunun yanında, internet kullanıcıları benzer olarak, en fazla 3-4 tıkla sitedeki en son noktaya (sayfaya/habere) ulaşmayı istemektedir. Örneğin bir gazetenin web sitesine giren internet kullanıcısı öncelikle gazetenin ana sayfasına ulaşmakta; buradaki bağlantılarla 'haber', 'ekonomi', 'spor' gibi bölümlere ulaşabilmekte, ikinci tıklamayla ulaştığı yerdeki haberlerin başlık ve spotlarını okuyup ilgi duyduğu haberin detayını okumak için üçüncü tıklamayla o haberin olduğu sayfaya ulaşabilmelidir. Web sitesindeki sayfalar arasında ve bir sayfa içinde 3-4'ten fazla tıklama, internet kullanıcılarını sıkmakta ve siteden ayrılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle gazete web site ve sayfalarının da 3-4 tıklamayla en son sayfaya ulaşılacak şekilde planlanması yararlı olacaktır.³⁹

Haber başlıkları

Online haber okurları anlamlı ve olayı anlatan başlıkları, eğlenceli ve sevimli olanlara tercih etmektedir.⁴⁰ Sevimli başlıklar olayın ne hakkında olduğunu çabucak açıklamaz ve online okuru, haberin detayı için tıklamaktan vazgeçirir.

İnternet haberciliğinde başlıklandırma için; (1) **uzun** ve (2) **kısa** olmak üzere iki teknik kullanılmaktadır. Aslında bu iki farklı teknik İngiliz ve Amerikan haberciliğini temsil eden iki farklı ekoldür.

38 Halil İbrahim Gürcan, Ufuk Tözeliç, "İnternette Spor Basını", <http://inet-tr.org.tr/inetconf6/tammetin/spor-basini-tam.doc>

39 Gürcan, *Sanal Gazetecilik*, s. 111

40 "If ain't bdoke,don't fix ia: style rules to keep", www.carleton.ca/jmc/cujo/showcase/boldly/stkeep.htm, 13.11.2001.

Kısa başlıklandırma genelde İngiliz haberciliğinde kullanılan ve haberi iki ya da üç kelime ile ifade etmek gibi güç bir yoldur.⁴¹ Örneğin haber; Merkez Bankası Yasa Tasarısı'nın TBMM Genel Kurulu'ndan geçtiğidir. Kısa kullanım tekniğiyle bu haberin başlığı; "Merkez Bankası'na özerklik" olacaktır. Amerikan tarzı habercilikte ise bu haber; "Yasa TBMM'den geçti; paranın kontrolü özerkleşti" şeklinde başlıklandırılacaktır.

Bugün, Haberturk, Nethaber ve Netgazete, uzun başlıklar kullanırken, Hurriyetim ve NTVMNSNBC kısa başlıklandırma tekniğini benimsemiştir.

Haber girişi:

İnternette insanlar blok halde yazı aramamakta, yalnızca ne olduğunu merak ettikleri şeylerle ilgili bilgi istemekte ve bunu çabukça elde etmeyi arzulamaktadır. Bundan yola çıkarak, bir haber öyküsünü üç cümlede toplayarak, kullanıcıların verilen linkle haber detayına inmelerinin sağlanmasının yararlı olacağı önerilmektedir.⁴²

Birçok editör, internette yer ve zaman problemi olmadığı yanılgısına düşerek uzun metinlerle haberini sunmaktadır. Oysa internet kullanıcı profili çok değişkendir ve bir yelpaze gibidir, okuyucunun dikkati genellikle dağınıktır. Bu yüzden haberin girişine hikayeyi özetleyen ve ayrıntıları merak ettirecek bir giriş yapmak gerekir. Bu giriş, bir spot haline de dönüştürülebilir veya metnin girişine de yerleştirilebilir. Ancak girişin çarpıcı ve sade olması

41 Halil İbrahim Gürçan, "İnternette Türk Haber Medyası Üzerine Bir Değerlendirme", 2. Ulusal İletişim Kongresi, İstanbul, Konrad Oteli, 23-25 Mayıs 2001.

42 Christopher Scanian, "The Web and The Future of Writing", www.poynter.org/centerpiece/062100.htm, 18.9.2001.

gerekmektedir. Böylece konuya uzak okuyucuların da haberi anlaması kolaylaştırılacaktır.

Ara başlık:

İyi bir girişle haberi ortaya koyduktan sonra haberi parçalara ayırmak okura konuyu anlamakta rahatlık sağlayacaktır. Bunun için haberin uygun yerlerinde ara başlıklara yer vermek yerinde olacaktır.⁴³ Ara başlık, haber metnindeki blok ve monoton görüntüyü bozarak, okura haberi parçalar halinde okuma olanağı vermekte ve okumayı rahatlatmaktadır. Uzun haberlerdeki monotonluğu bozmak için birkaç paragrafta bir ara başlık kullanmak yararlıdır.

3. İçeriği Değiştirmede Teknoloji Kullanımı

Haberlerin yayımını internet üzerinden teknolojik olarak geliştirmeye ek olarak bilgisayar ve telekomünikasyon teknolojisi, gazetelerin araştırma ve haber toplama süreçlerini de geliştirmiştir.

Yeni teknoloji ile haber sunumunda farklı detaylı bilgilere ulaşma ve haberi en detaylı noktalarına kadar anlatma yanında, sınırsız haber sunum ortamı da verilmektedir. Gazetelerdeki sütun-santim sınırlılığı nedeniyle haberi kısa yazmak durumunda olan muhabir ile haberi yeniden ele alıp işleyerek kısaltmak durumundaki editör ve yazısını sınırlı alana yazma zorunda olan köşe yazarı, online ortamda kendini çok daha özgür hissetmekte ve gazetedeki bu yer sınırlılığından kurtulmuş olmaktadır. Bu sınırlılık, radyo ve televizyonda da zaman sınırı ile kendini göstermektedir. Muhabir ve editörler ile haber yorumcuları,

43 www.useit.com/alertbox/9710a.html

haberleri birkaç dakika içinde verilebilecek tarzda yazma sınırlılığıyla karşı karşıya kalmaktadır.

Online haber editörleri, zaman ve yer olarak bu sınırsız ortamda, hangi haber ve yazıların konulacağına nasıl karar verecektir? Ya da bu sınırsızlığa her haberi ve yazıyı koymalı mıdır? Basılı olarak üretilen gazetenin ne kadarı online ortama konulacaktır; tümü-bazısı-hiçbiri ya da yüzde 10-50-80'ini mi? Yer darlığı yüzünden basılı gazeteye konulamayan ya da radyo-televizyonda yayımlanamayan haberler, online ortama konulmalı mıdır?⁴⁴ Bu ve bunun gibi sorulara yönelik olarak içerik sağlayıcıların, online yayın yönetmenlerinin ve editörlerin, haber sitesinin politikasına göre karar vermeleri gerekmektedir.

Online habercilikte tehlikeler

Online haberciliğin öncülerinden Bill Mitchell, yeni teknolojiyle birlikte yeni medyanın haber toplama ve yazmada büyük tehlikeler içinde de olacağını ileri sürmektedir. Muhabirin haber çıkarmada yararlandığı araçlar yüzünden en azından iki tehlike bulunmaktadır: (1) Haber toplama aşamasında detayları elde etmede yeteri kadar odaklanmak zordur ve başarısızlık yaratabilir; (2) yazımda belirsizlik ve eksiklik olabilir ki, öykü biçimi dışında öykü parçalarını yaymadaki diğer araçlar göz önünde bulundurulduğunda ortaya çıkabilir.⁴⁵

İnternet üzerindeki sanal gazetecilik standardı ve yeteneklerinde önemli olan hedef kitle ve etkileşimliliklerdir. Hedef kitle, global kitleden çıkan potansiyel kitleyi oluşturmaktadır ve habercilik çerçevesinde bu kitlenin dikkatini çekmek, siteye

⁴⁴ Nora Paul, "Content:A Re-Visioning", www.poynter.org/research/nm/nm_revision.htm, 18.9.2001
⁴⁵ Aktaran: Christopher Scanian, *agy*.

yeniden gelmesini sağlamak ve daha da ilerisi olarak her gün siteyi ziyaret etmeyi bir alışkanlık haline getirmekte önemli olan haber okur kitlesini anlatmaktadır. Tüm online haberler, yorumlar, yeni gazeteciliği formüle etmekte ve onların hedef kitleye daha iyi nasıl hizmet edebileceklerini göstermektedir.

Gazetecilerin internet hakkında beş şeyi bilmeleri gereklidir:

1. İnternet, enformasyon toplama ve yaymada gazeteciler için etkili ve verimli bir araçtır.
2. İnternet sürekli bir değişim içindedir. Her teknolojik gelişme karşısında internet her gün değişmektedir.
3. İnternet toplumsal engel de oluşturmaktadır. İnternet, ahlakdışı, anarşik ve otorite dışı özellikleri nedeniyle görgü kurallarına ve gizliliğe meydan okuyan özellikleri bulunmaktadır. Gazeteci, bunları göz önünde bulundurarak haberlerini bu çerçevede hazırlamalıdır.
4. İnternet her yerde ve günün her saatinde kullanıcısının hizmetindedir. Dünyanın her yerinden haftanın her günü ve saatinde (24x7) enformasyona erişim olanağı bulunmaktadır. Evrensel düzeyde enformasyon ve haber yayımındaki yetenekleri ve gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda en hızlı iletişim aracı olarak sayılabilir.
5. İnternet tiryakilik yapar. İnternet ile daha az çalışma yerine daha fazla çalışma söz konusudur. Gazeteci için son derece yararlı iken kullanıcıyı da kolaylıkla toplumdan ve dolayısıyla insanlardan izole edebilir.⁴⁶

46 Mike Wendland, "Five things journalist need to know about Net", www.poynter.org/dj/053001.htm, 15.11.2001.

Haber toplamada internet olanaklarından yararlanmak için gazetecinin; 47

1. Hızlı ve konunun derinliğine araştırma yapabilme yeteneğini geliştirmeli.
2. Kaynaklardaki ham ve geniş bilgiye, olayın görgü şahitlerine bilgisayar aracılığıyla kolayca erişebilmeli.
3. İnternet kullanıcısının yardımını alabilmeyi bilmeli, bir olayın görgü şahitlerine ulaşarak onların görüşlerine de haberde yer vermeyi, dolayısıyla internet kullanıcısından bir haber kaynağı olarak etkin düzeyde yararlanmayı bilmeli.

Online okuyucular için yazım ve editöryel süreç, zihinsel bir alışkanlık istemektedir. Bunun yanı sıra internet kullanıcıları, basılı gazete okurları ve televizyon izleyicilerine göre daha girişken ve katılımcıdır. Bilgi peşinde koşarlar ve pasif bir şekilde oturarak bilginin kendilerine sunulmasını beklemezler, dahası sunulanla yetinmezler. İnternet kullanıcısı, geleneksel medyayı izleyen kitleden daha ilgilidir konulara, bunun için haber yazımında daha vurgulu olmalıdır.

Online gazetede yayımlanacak haber ve haber içerikli yazıları yazmaya başlamadan önce muhabir kendisine; “anlatmaya çalıştığım hikayenin özü ne olacak”, diye sormalı ve “olayı aktarmanın en iyi yolu nedir” diye düşünmelidir. Haberi desteklemek için görsel, işitsel unsurlar, grafik gibi destekleyici elemanlara gereksinim olup olmadığına karar vermelidir. Haberci, buna uygun bir plan geliştirmeli ve yalnızca röportaj yapıp yazmaktansa, bu planın haber toplamada ve yazım aşamasında

47 Bill Boyd, “Adopting a digital mindset”,
www.poynter.org/research/nm/nm_digital.htm, 18.9.2001.

yol göstermesine izin vermelidir. Her medyanın kendine özgü bir haber toplama ve yayımlama tekniği bulunmaktadır. Bu nedenle online haber sitelerinde çalışan muhabirler de, haber sitesinin özelliklerine uygun röportaj ile kendilerine özgü haber toplama teknikleri geliştirebilirler. Ancak bu teknikler, yukarıda bahsedilen tekniklerden fazla bir farklılık göstermeyecektir.

Multimedya desteği

Web'de kullanılacak grafikler içeriği destekleyecek, haberin önemini vurgulayacak şekilde kullanılmalıdır. Grafikler, yalnızca görüntü olması için başvurulacak şeyler olmamalıdır. Haberle ilgisiz kullanılan görüntü öğeleri, okurun haberdan uzaklaşmasına ve haberin akılda kalmamasına yol açmaktadır.⁴⁸

Haberi destekleyici olarak kullanılacak, ses, görüntü gibi multimedya özelliklerinin web sayfasıyla indirilmesinde sorunlar yaşanabileceği ve uzun zaman alacağı göz önünde bulundurularak, bu özelliklerin gereksiz olarak bütün haberlerde kullanılmaması, önem taşıyan haberleri destekleyici olarak tercih edilmesi yararlıdır.

Basılı araçlardaki gibi, sanal haber merkezlerindeki görevli bazı muhabirler de internet ortamının risklerini göz önüne alarak doğru habere ulaşmak için, kaynakları ile yüzyüze görüşmeyi tercih etmektedir. Doğrulamadıkları, şüphelendikleri bilgileri vermekten kaçınmaktadırlar. Bu muhabirler, haberle ilişkili gerçekleri kontrol etmek ve onaylatmak için birden fazla kaynak kullanmaya çalışmaktadırlar.

48 Smith, agy.

Bazı muhabirler e-mail'in görüşme kaynağı olarak kullanılmayacağına inanırken, birçok muhabir ise e-mail ile gelen bilgiye güvenmemek için bir neden olmadığı düşüncesindedir.

E-mail'in haber amacıyla kullanımını savunanlara göre, e-mail, telefon görüşmesi ya da yazılı olarak elde edilen bilgiyle aynı derecede güvene sahiptir, e-mail'le gelen bilgiler de reddedilemez niteliktedir. Bununla birlikte, gerçek yaşamdaki gibi, sanal ortamda da güvenilir ve inanılır haber kaynakları olması yanında, kuşkuyla bakılan kaynaklar da bulunmaktadır.⁴⁹

Sonuç

Gazeteciliğin temeli olan doğru haber verme işlevi online haberler için de geçerlidir. Bir habere ilişkin gerçekleri aktarırken, web ortamında da ikili-üçlü doğrulama gerekmektedir. Haber, web için de ilginç, canlı ve anlamlı olmalı, haber hikayeleri bir yazım kuralına dayanmalı ve etik uygulamalar sürdürülmelidir. Habercilikte, 24/7 hız tuzağına kapılarak ve internetin sunduğu anlık haber verme olanağı, muhabiri bu temel ilkelerden alıkoymamalıdır.

Pek çok alternatif haber kaynağı internet sayesinde şimdi birçok kişinin parmakucunda bulunuyor. İnsanların inanabileceği haberler yaparken gazeteciliğin temel ilkelerine daha çok bağlı olmak şimdi daha önemli; çünkü internet kullanıcıların haber sitesine tekrar geri dönüşünü sağlayacak olan güven ve haberin doğruluğuna inanma unsurudur.⁵⁰

49 McGregor. *Agy*.

50 Dube, *agy*.

Web, 26 milyonu aşkın sitenin birleşimi olmasından, sitelerin dünya geneline yayılmış ve farklı dillerde yayım yapıyor olmasından dolayı yazımda belirli bir standart getirmek olanaksızdır. Bu nedenle, haber sitelerinin, kurumsal ve legal olmayan çeşitli sitelerden ayrılması için ve haber yayımcılığının önemli bir iletişim ortamı olmasından, haber yazımında, geleneksel medyadaki yazım ve sunum biçimlerine uygun yöntemleri benimsemekte yarar vardır.

İnternetteki haber sitelerinde, habercilik ve gazetecilik etiğine uygun habercilik yapmak bir gerekliliktir. İrkçı ve internet kullanıcıları üzerinde nefret uyandıracak haber yayımlarından kaçınılmalıdır.

Kaynaktan yanlış alıntı, aktarma ve haberi manipölasyon amacı ile kullanmak, online ortam için de sakınılması gereken bir etik kuraldır. Yanlış haber yayımlarında, geleneksel medyada olduğu gibi mağdur tarafa cevap-düzeltilme hakkı tanımak gereklidir.

Sonuç olarak, sanal ortamda yayımlanan haberler, geleneksel medyadaki araçlarda kullanılan haber yazım ve sunum tekniklerinin internete uyarlanması ve geliştirilmesi doğrultusunda yeni bir görünüm kazanmıştır. Burada, online haberin yazımı ve sunumundaki teknikler ve haber yazımında dikkat edilmesi gerekli temel prensipler tartışılmaya çalışılmıştır.